

EUROOPA ÜHENDUSTE KOMISJON

Brüssel 27.1.2005
KOM(2005) 16 lõplik

KOMISJONI TEATIS

2004. aasta keskkonnatehnoloogia tegevuskava rakendamise aruanne

{SEC(2005)100}

KOMISJONI TEATIS

2004. aasta keskkonnatehnoloogia tegevuskava rakendamise aruanne

(EMPs kohaldatav tekst)

Kevadine Euroopa Ülemkogu kinnitas 25.–26. märtsil 2004. aastal keskkonnatehnoloogia tegevuskava.¹ Keskkonnatehnoloogia tegevuskavale andsid seejärel positiivse hinnangu väga paljud sidusrühmad, sealhulgas äriorganisatsioonid, finantsettevõtted, teadusringkonnad, valitsusvälised organisatsioonid.

Keskkonnanõukogu poolt 14. oktoobril 2004. aastal vastu võetud otsustes² seatakse eesmärgiks rakendada kiiresti keskkonnatehnoloogia tegevuskava, et luua keskkondlikult tõhusale innovatsioonile ausad ja konkurentsivõimelised turuvõimalused ning võimaldada väliskulude arvessevõtmist sisekuludena erinevate vahendite tõhusa kasutamise kaudu. Need hõlmavad toimivuspõhiseid keskkonnasäästlike riigihankeid, rahalisi soodustusi, keskkonnale negatiivset mõju avaldavate ja säästva arengu põhimõtetega vastuolus olevate toetuste ümberkorraldamist, ning riske hajutavaid vahendeid, eelkõige väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete puhul.

Wim Koki juhitud kõrgetasemelise rühma aruandes Lissaboni strateegia kohta „Vastamisi väljakutsega“ (Facing the Challenge) antakse lisaimpuls keskkonnatehnoloogia tegevuskava rakendamiseks ja kutsutakse liikmesriike üles koostama erimeetmete ja tähtaegade suuniseid.

Komisjon on liikmesriikide ja Euroopa Investeeringispanga toetusel teinud suuri edusamme tegevuskava rakendamisel. Käesolevas aruandes võetakse kokku peamised saavutused, esitatakse ülevaade liikmesriikide mõnede läbiviidud tegevuste kohta, millele võib tugineda keskkonnatehnoloogia tegevuskava rakendamisel, ning tuuakse esile valdkonnad, kus tuleks suurendada jõupingutusi, et kiiremini saavutada keskkonnatehnoloogia kõikide võimaluste rakendamist.

1. KESKKONNATEHNOLOOGIA TEGEVUSKAVA RAKENDAMINE JA ELI KONKURENTSIVÕIME

Üha rohkem võib täheldada keskkonnakaitse osatähtsust ELi majanduselu ja ettevõtete konkurentsivõime puhul tervikuna. Üksnes keskkonnasäästlike tootmisektorite puhul hinnati 2003. aastal keskkonnasäästlike kaupade ja teenuste maailmaturu väärtuseks rohkem kui 500 miljardit eurot, mida võib võrrelda aeronautika- ja farmaatsiatööstussektoritega, ning see kasvab jätkuvalt umbes 5% aastas.³

---

¹ Komisjoni teatis „Säästvaks arenguks vajalike tehnoloogiate edendamine: Euroopa Liidu keskkonnatehnoloogia tegevuskava“ (KOM(2004) 38 lõplik, 28.1.2004)

² Puhtus, intelligentsus, konkurentsivõimelisus: keskkondlikult tõhusa innovatsiooni poolt pakutavad võimalused Lissaboni protsessis.

³ Adrian Wilkes'i („*European Committee of Environmental Technologies Suppliers Associations*“) kõne Green Week 2004 – kohtumisel 2004.a. juunis

Euroopa saab selles sektoris säilitada oma edu ülemaailmsel turul, keskendudes teisi riike huvitavale keskkonnatehnoloogiale. Euroopa on juba juhtpositsioonil mõnedes keskkonnatehnoloogia valdkondades nagu näiteks tuulenergia, kuid konkurents suureneb oma strateegiaid väljatöötavate põhikonkurentide tõttu: näiteks Jaapan on seadnud eesmärgiks saada juhtivaks jõuks maailmas energiasäästliku tehnoloogia valdkonnas, toetudes eelkõige programmile *Top-runner*; Kanada on samuti teatanud ambitsioonika keskkonnatehnoloogia strateegia loomisest, mille eelarve on 1 miljard kanada dollarit.

Ülemaailmsel tasandil on naftahindade järsu tõusu ja viimaste kuude jooksul toimunud kõikumise tõttu uuesti alanud arutelu ELi vajaduse üle vähendada sõltuvust naftast ja suurendada toetust poliitikavaldkondadele, mis on seadnud eesmärgiks energia tõhususe, taastuva energia ja madala süsinikusisaldusega energia. Energiatõhusus aitab vähendada nõudlust energia järele majanduslikult tasuval viisil. Tuleb märkida, et investeeringud sellisesse tehnoloogiasse, vähendades sõltuvust naftast, kaitsevad samal ajal ka majandust SKT vähenemise eest nafta SKT mõju tõttu: hiljutised arvutused⁴ näitavad, et taastuva energia osa suurendamine 10% võrra elektritootmises aitab vähendada naftatootmisest põhjustatud SKT vähenemist 29-53 miljardi dollari võrra USAs ja ELis (49-90 miljardit dollarit OECD puhul). Need ärahoitud kahjud võrduvad ühe viiendikuga taastuvasse energiasse tehtavate investeeringute vajadusest, nagu on kavandanud Euroopa taastuva energia nõukogu, ja poolega G-8 töörühma kavandatud OECD investeeringutest. Komisjoni teatises taastuva energia jagunemise kohta ELis⁵ hinnatakse taastuva energia arenguastet ja tehakse ettepanek konkreetsete riiklikul ja ühenduse tasandil võetavate meetmete kohta, et tagada ELi 2010. aasta eesmärkide täitmist. Investeeringutega energiatohususse ja taastuvasse energiasse suurendatakse seega Euroopa energiavarude kaitset.

Tehnoloogia arengut energia valdkonnas, eriti tõhusama energiakasutuse ja taastuva energia osas juhitakse samuti, kuid mitte ainult, ELi kliimamuutuste poliitikaga. Kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteemi kasutuselevõtt alates 1. jaanuarist 2005 peaks olema üheks sellekohaseks meetmeks. Tehnoloogia areng on oluline ka järgmiste sammude puhul kliimamuutuse vastase võitluse järgmiste etappide ettevalmistamisel alates Kyoto protokolliga määratud tähtaegadest. Komisjoni teatisega kliimamuutuste keskpika ja pikaajaliste strateegiate kulude ja tulude kohta (pärast 2012. aastat) antakse ELile edasise tegevuse suunised.

2. KESKONNATEHNOLOOGIA TEGEVUSKAVA RAKENDAMINE 2004. AASTAL

Tegevuskava põhieesmärkide rakendamine on juba alanud. Edusamme on tehtud suurema prioriteedi andmisel ELi teadusuuringute ja arengu raamprogrammi keskkonnatehnoloogiale. Ökoinnovatsiooni suhtes tähtsates tehnoloogilistes valdkondades on loodud tehnoloogiaplatvormid. Asutamisel on katsekeskuste võrk, mis peaks tegema ettevalmistusi võimaliku keskkonnatehnoloogia kontrollsüsteemi loomiseks kogu ELis.

---

⁴ Shimon Awerbuch, Exploiting the oil-GDP effect to support renewables deployment, ilmumas.

⁵ KOM(2004) 366 lõplik

Ühtekuuluvuspoliitika tulevaseks tööperioodiks kavandatud määrused peaksid soodustama piirkondlikke investeringuid säästvatesse tehnikatesse ja lahendustesse ning konkurentsivõime ja innovatsiooni tulevase raamprogrammi ettevalmistamine peaks laiendama keskkonnatehnoloogiat toetavaid ELi meetmeid.

ELi kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteemiga seotud erainvesteeringute toetamiseks asutati Euroopa Investeerimispanka vahend, et soodustada turutingimusi keskkonnatehnoloogia kasutuselevõtuks vajalikke turutingimusi ning Madalmaade eesistumise ajal tehakse ettevalmistusi seoses riskide hajutamise kavasid käsitlevate tulevaste meetmetega.

Tähtsamate säästvat riigihankepoliitikat,⁶ standardimist⁷ ja keskkonnaaenulikke toetusi⁸ hõlmavate suunisdokumentide lõpetamine peaks tõhustama tegevust kõnealustes valdkondades nii ELi kui ka liikmesriikide tasandil. Eelkõige komisjoni ja liikmesriikide vahelises koostöös toetatakse säästva riigihankepoliitika juhendile, et kergendada riikliku tegevuskava ettevalmistamist, hinnata tulemusi ja seada võimalikud ühised eesmärgid. Jätkatakse ettevalmistustöid seoses toodete, teenuste ja protsesside kavandamisega ning seatud eesmärkide rakendamisega.

Samuti on ülemaailmsel tasandil saavutatud edu taastuvasse energiasse ja energiatõhususse tehtavaid investeringuid toetava fondi *Patient Capital Initiative* loomisel ning seoses rahvusvahelisel tasandil toimuvate eksporditoetusi ning kaubanduskokkuleppeid käsitlevate aruteludega. AKV-ELi vesi- ja energiarajatiste rajamine arenguabi poliitika raames annab samuti olulisi võimalusi keskkonnatehnoloogiale.

Teavitamisvahendite areng ning asjaomaste poolte sidusrühmade kaasamine peaks soodustama tulevase teadlikkuse tõstmist ja sihtkoolitust käsitlevaid algatusi.

Käesoleva dokumendi lisades antakse lisateavet keskkonnatehnoloogia tegevuskava rakendamise edusammude kohta (I lisa) ning liikmesriikide kogemuste ja algatuste kohta, millele keskkonnatehnoloogia tegevuskava võib toetuda (II lisa).

3. KESKKONNATEHNOLOOGIA TEGEVUSKAVA RAKENDAMISE JÄRGMISED SAMMUD

ELi tasandil tegevust tuleb siiski tõhustada, et saavutada keskkonnatehnoloogia ulatuslik kasutamine.

- Ühenduse rahastamisvahenditega tuleks rohkem soodustada riskikapitali kaasamist teadmispõhise tegevuse ja innovatsiooni puhul nagu näiteks ökoinnovatsioon. See aitaks väikestel- ja keskmiste suurusega ettevõtetel, kes sooviksid arendada kõnealuseid innovatsioone liikmesriikides ja kogu ELis, paremini juurde pääseda riskikapitalile. Euroopa Investeerimispanka töörihm peaks tugevdama jõupingutusi, et kavandada uusi vahendeid, mis suurendaksid

---

⁶ European Commission, *Buying green! A handbook on environmental public procurement, Luxembourg 2004.*

⁷ Komisjoni teatis keskkonnaaspektide kaasamise kohta Euroopa standarditesse (KOM (2004) 130 lõplik), 25.2.2004.

⁸ OECD, *Environmentally-harmful subsidies – policy issues and challenge, Paris 2003.*

investeeringud ökoinnovatsiooni ja kekkonnatehnoloogia laiemasse kasutamisse, eriti väikeste- ja keskmise suurusega ettevõtete poolt.

- Komisjoni põhiülesandeks on arendada toodete, protsesside ja teenuste keskkondlikke tulemuseesmärke. Sellised tulemuseesmärgid peaksid vastama sellistele põhilistele keskkondlikele väljakutsetele nagu kliima muutumine, õhu- ja veereostus, tõhus energiakasutus ja jäätmete vähendamine. Nad peaksid kehtestama põhiliste tooterühmade, protsesside ja teenuste keskkonnaalased võrdlusnäitajad, mis täiendaksid tavanorme ambitsioonikate eesmärkidega, mida turud peavad saavutama. Tulemuseesmärkide kehtestamise süsteem peaks olema praktiline ja toimiv ning perioodiliste läbivaatamismehhanismidega, et tagada tarbijatele, ettevõtetele, ametiasutustele, tellijatele ja rahastajatele tõhusat teavitamist, valikute tegemist ja ökoinnovatsiooni edendamist vahend nii riiklikul kui ka ühenduse tasandil.
- Tuleks tugevdada jõupingutusi keskkonnatehnoloogia katse- ja kontrollsüsteemi loomiseks ELi tasandil. Selline süsteem lubaks tootjatel saada sertifikaat innovatsiooni ja muude tehnoloogiate keskkonnaalaste tulemuste eest, mis vastavad kehtestatud keskkonnaalastele tulemuseesmärkidele. Kontrollsüsteemi eesmärk peaks olema tõsta tarbijate ja ettevõtete usaldust turule toodava uue tehnoloogia suhtes.
- Riiklike toetuste eeskirjad võimaldavad juba stimuleerida keskkonnasõbralikke investeeringuid ning nende eesmärk on tagada turul võrdne mänguruum ökoinnovatsioonile ja keskkonnasõbralikule tehnoloogiale. Riiklike toetuste juhiste läbivaatamine algab 2005. aastal. Seoses sellega otsustatakse, kas olemasolevad eeskirjad peaksid ka edaspidi soodustama ökoinnovatsiooni arengut ning selle turuletoomist.
- Lähtudes keskkonnatehnoloogia tegevuskavast, tuleb välja töötada asjakohased näitajad selleks, et paremini analüüsida ökoinnovatsiooni arengut ning keskkonnatehnoloogia turgude suundumusi. Näitajatega peaks saama mõõta nii turu arengut kui ka ELi tööstuse tulemuslikkust turul. Nad peaksid ka mõõtma tegevuskava rakendamisel tehtud edusamme ning ELi majanduse keskkonnatõhusust. Nad peaksid toetuma komisjoni (Eurostat) tööle keskkonnaalase raamatupidamisarvestuse ja keskkonnatõhususe näidustuste valdkondades.

Liikmesriigid on samuti arendanud ökoinnovatsioonialast tegevust. Lisaks riiklikele strateegiatele või tegevuskavadele on riiklike programmide või vahendite kasutamise parimad tavad sobivaks aluseks kogemustevahetusele, ühistevõtmisele või võrdlusnäitajatele ELi tegevuskava toetamisel. Praegu tuleks võtta otsustavaid meetmeid, et täielikult ära kasutada olemasolevad parimad tavad.

- 2005. aasta lõpuks peaksid liikmesriigid kehtestama keskkonnatehnoloogia tegevuskavade rakendamiseks riiklikud suunised. Kõnealused suunised peaksid tuginema olemasolevatele strateegiatele ja tegevuskavadele ning nendes tuleks määratleda konkreetsed meetmed ja tähtajad. Liikmesriikide parimate tavade kindlaksmääramise tulemusena saadakse võib viia keskkonnatehnoloogia arengu ja turule sisenemise võrdlusnäitajad ning asjakohased näitajad. Seejärel saaks

suuniseid koondada ELi tasandil, mis oleks aluseks edasisele liikmesriikide vahelisele koostööle keskkonnatehnoloogia tegevuskavade rakendamisel.

- Liikmesriigid peaksid võtma meetmeid, et hankida lisariskikapitali ökoinnovatsiooni ja keskkonnatehnoloogia rahastamiseks. Seda oleks võimalik teha ökoinnovatsiooni ja keskkonnatehnoloogia investeerimisfondide loomisega. Madalmaade Roheline Investeerimisfond ja Prantsusmaa Keskkonna ja Energiahaldamise Investeerimisfond (FIDEME) on heaks näiteks väikeste- ja keskmise suurusega ettevõtete ökoinnovatsioonide rahastamise tõhusate vahendite alal.
- Tuleks koostada keskkonnasäästlike riigihangete siseriiklikud tegevuskavad. Kõnealustes tegevuskavades tuleks kehtestada ökoloogiliselt säästvate riigihangete edendamise eesmärgid ja võrdlusnäitajad, samuti suunised ja praktilised vahendid riiklikele tellijatele. Selliste tegevuskavade väljatöötamise häid näiteid võib leida ELi säästvate riigihangete juhendist, keskkonnasäästlikust ostupoliitkast ning Austria, Madalmaade, Rootsi, Soome, Taani ja Ühendkuningriigi väljatöötatud tegevuskavadest. Tuleks uurida, kuidas saaks siduda riiklike tegevuskavasid toodete, protsesside ja teenuste keskkonnaalaste tulemuseesmärkidega ning keskkonnatehnoloogia kavandatud katse- ja hindamissüsteemiga ELi tasandil.
- Vastavalt teadusuuringute ja tehnoloogia arengu kuuenda raamprogrammi raames seatud prioriteete käsitlevatele jõupingutustele peaksid keskkonnatehnoloogia tegevuskavaga seotud riiklikud ja piirkondlikud uurimis- ja arendusprogrammid alustama oma tegevuse kooskõlastamist näiteks ERA-NET projekti kaudu, et vältida killustumist ning ebatõhusust. Komisjon kutsub 2005. aastal kokku riiklikud ja piirkondlikud keskkonnatehnoloogia tegevuskavade rakendamisega seotud uurimis- ja arendusprogrammide korraldajad kõnealuse kooskõlastamise alustamiseks.

Komisjon esitab aruande keskkonnatehnoloogia tegevuskavade rakendamise ja liikmesriikide vahelise koostöö tulemuste kohta 2007. aasta kevadel toimival Euroopa Ülemkogu kohtumisel.